

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ จากทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่ง วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า ครูต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ซึ่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ของนักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะสำคัญที่เด็กและเยาวชนควรมีได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ประกอบด้วย ทักษะการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงทักษะชีวิต และอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 จึงเป็นบทบาทของครูที่ต้องปรับการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอน จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้บรรยายมาเป็นครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นักเรียนร่วมเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered) ผู้เรียนจะต้องคิดและลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing and Thinking) มากกว่าการนั่งฟังการบรรยาย และการท่องจำเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง หรือการเรียนรู้โดยการลงมือทำด้วยวิธีที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนจากสภาพแวดล้อมจริง ทั้งการคิด การลงมือทำเป็นสิ่งสำคัญ การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จากที่มุ่งให้ความรู้ไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์และทักษะอื่นที่

จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรม กระบวนการและวิถีปฏิบัติไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ในสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานกับการเรียนรู้ โดยหากจะปรับเปลี่ยนไปในแนวนี สิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาและเปลี่ยนแปลง คือ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2552)

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ความสามารถของครูในการจัดเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ยังไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร อย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ครูเน้นวิธีสอนแบบนำความรู้มาบอกนักเรียน และประการที่สอง ครูไม่ค่อยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (อนัญญา อินทรภักดิ์, 2558) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถพงษ์ ผิวเหลือง (2563) ที่ศึกษาทวิวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ครูยังจัดการเรียนรู้โดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดทวิวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะยึดตัวครูเป็นหลัก เป็นการสอนบรรยายหน้าชั้นเรียนในลักษณะเป็นผู้ให้ความรู้ผู้เรียนอยู่ฝ่ายเดียว ขณะยืนสอนจะยืนอยู่ตรงกลางหน้าชั้นเรียน จากนั้นก็จะอธิบายเนื้อหาตามหนังสือเรียน จึงทำให้การเรียนการสอนน่าเบื่อ ผู้เรียนไม่สนใจเรียน ไม่กระตือรือร้น เพราะการสอนทำให้ไม่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการนิเทศติดตามครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติมา เช่น การสอนแบบบรรยายให้ผู้เรียนจดบันทึกตาม ให้ผู้เรียนอ่านเองจากแบบเรียนแล้วจดบันทึกลงในสมุด ซึ่งรูปแบบการสอนยังคงยึดครูเป็นสำคัญ ไม่ได้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครูไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญและให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น นำวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิด ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นแนวทางที่จะพานักเรียนให้มีคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังที่ ถนิมรัักษ์ ชูชัยมงคล (2558) ได้ศึกษางานวิจัยแล้ว พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายวิธี ซึ่งครูจะต้องจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้น ในการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้น กระบวนการศึกษาที่มีระบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนอย่างลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการหลักคือ กระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของณัฐภูมิ นาสินพร้อม (2560) พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอยู่ในระดับดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับสูง

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นวิธีการเรียนรู้เกือบจะเหมือนชีวิตจริงและสิ่งแวดล้อมในโลกของการทำงานของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการรวมทักษะที่หลากหลายรวมไว้ด้วยกัน เป็นทักษะที่มีอยู่ใน

โลกแห่งความจริง เช่น การตั้งคำถาม (Driving Question) กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ในเชิงลึกด้วยตนเอง (In-Depth Inquiry) การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ (Significant Content) การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมท้าทาย ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้แก่ ความร่วมมือในสถานที่ทำงาน การทำงานเป็นทีมที่มีความเข้มแข็ง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน บางโครงการคล้ายความเป็นจริงเหมือนผู้ใหญ่ทำงานในโลกความเป็นจริง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่ารูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม (Bender & Waller, 2011)

อย่างไรก็ตาม แม้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการจะใช้กันมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่า ครูมีปัญหาในการสอนแบบโครงการหลายประการ ได้แก่ ขาดความเข้าใจหรือนำมาบูรณาการให้เข้ากับหลักสูตรในปัจจุบันได้ยาก เพราะเวลาการเรียนจะต้องยืดหยุ่นได้ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการสอนแบบโครงการอย่าง ลึกซึ้ง และขาดความเข้าใจในการให้คำแนะนำการทำโครงการแก่นักเรียน (วัชรินทร์ โพธิ์เงิน และคณะ, ม.ป.ป.) ดังนั้น หากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างได้ผล ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ เลือกใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีคุณภาพ และยังเป็นกิจกรรมที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาครูทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูมีความหลากหลาย ซึ่งในบางรูปแบบมีวิธีดำเนินการคล้ายคลึงกันแต่ใช้ชื่อเรียกแตกต่างกัน และหลายรูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงกันจึงจะเกิดผลครบถ้วนสมบูรณ์ และจากผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครูที่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบันมีอยู่หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีข้อดี ข้อด้อย/ข้อจำกัดแตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบพัฒนาครูที่นิยมใช้กันมากที่สุดในปัจจุบัน คือ รูปแบบการฝึกอบรม และจากผลการวิเคราะห์ข้อดีของการฝึกอบรม พบว่าการฝึกอบรมสามารถเน้นเนื้อหาสาระได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอบรม และวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้มากในระยะเวลาสั้น ๆ แต่มักพบปัญหาในการนำเอาทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง มักขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมไม่มีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำหรือพี่เลี้ยงในระหว่างการทำงานจริง ส่งผลให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าการพัฒนาความสามารถใน

การจัดการเรียนรู้ของครูให้ได้ผลดีนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบการพัฒนาเพียงแบบใดแบบหนึ่ง แต่ควรนำข้อดีของแต่ละรูปแบบมาผสมผสานกัน เพื่อลดข้อจำกัดให้น้อยที่สุด และเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ระยะเวลา ลักษณะพฤติกรรมของครูและสภาพบริบทของโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งผสมผสานแนวคิดในการพัฒนาครูประจำการ 3 แนวคิด ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากการอบรม โดยให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ครูต้องนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานจริงในชั้นเรียน และมีการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานจากพี่เลี้ยง และ 3) การเรียนรู้จากเครือข่าย เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู ซึ่งผู้วิจัยเรียกรูปแบบการพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นว่า รูปแบบ 3ร เพื่อการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครู หรือ 3ร โมเดล และผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดล ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่สร้างขึ้น จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในตัวครูและสถานศึกษา อันเป็นการส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งสามารถพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพ
3. นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้รับการพัฒนาด้านทักษะการคิดที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

4. สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนในการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (R & D) ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ในแต่ละระยะ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ทำการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,131 คน

ระยะเวลา พฤษภาคม 2560 - กรกฎาคม 2560

ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ทำการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,131 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้ 3ร โมเดล

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้

แบบโครงงานโดยใช้ 3ร โมเดล

ระยะเวลา สิงหาคม 2560 - มีนาคม 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง เริ่มจากประเด็นปัญหาหรือสิ่งที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นนำ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ สถานการณ์ เล่นเกม ครูภาพ หรือผู้สอนใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน

2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นตอนที่ครูทบทวนความรู้ที่เคยเรียนรู้มา โดยการพูดคุยสนทนาหรือตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องที่จะทำการศึกษา และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การแสวงหาความรู้ต่อไป

3) ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ เป็นขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยระดมความคิดและหารือ แบ่งหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน หลังจากที่ได้ทราบหัวข้อ สิ่งที่ต้องเรียนรู้อย่างชัดเจน

4) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยครูใช้คำถาม ถามนักเรียน นำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้

5) ขั้นนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยครูออกแบบกิจกรรมหรือจัดเวลาให้นักเรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ เพื่อให้เพื่อนร่วมชั้น และนักเรียนอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ชมผลงานและเรียนรู้กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติในการทำโครงงาน

2. รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ 3r โมเดลของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 หมายถึง กระบวนการและวิธีการพัฒนาครูผู้สอน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งรูปแบบได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาครูจากหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการสอบถามจากครูผู้สอน โดยรูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานของรูปแบบ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 คือ ร1-เรียนรู้จากการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาครูผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และสามารถจัดการเรียนรู้แบบโครงงานได้ โดยมีกระบวนการฝึกอบรม ดังนี้

1) ตรวจสอบฐานเดิม เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่วิทยากรหรือผู้ดำเนินการอบรม มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการอบรม พร้อมทั้งประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรม ตรวจสอบและแจ้งคะแนนผลการประเมินให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบ เพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความรู้เดิมของแต่ละคน

2) เพิ่มเติมฐานใหม่ เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่วิทยากร มีการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประเภทของโครงงาน และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยใช้เอกสารใบความรู้ และไฟล์ข้อมูลโปรแกรม Microsoft Power Point ประกอบการบรรยาย

3) ใส่ใจฝึกทำ เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว รวมทั้งมีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการนำเสนอผลงานและให้ข้อมูลย้อนกลับ

4) นำสู่ความสำเร็จ เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่วิทยากรหรือผู้ดำเนินการอบรมมีการประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม ตรวจสอบและแจ้งคะแนนผลการประเมินให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบ พร้อมทั้งเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังรับการอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตรวจสอบพัฒนาการของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 คือ ร2-เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาครูผู้สอน โดยให้ครูผู้สอนนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำของศึกษานิเทศก์ที่เป็นเครือข่ายพี่เลี้ยง และศึกษานิเทศก์ที่เป็นเครือข่ายพี่เลี้ยง ออกนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู

ขั้นตอนที่ 3 คือ ร3-เรียนรู้จากเครือข่าย หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาครูผู้สอนในระหว่างการปฏิบัติงานจริงในชั้นเรียน โดยให้ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ที่เป็นเครือข่ายพี่เลี้ยง ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ใช้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนรู้และการนำเสนอผลงาน

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ 3ร โมเดล ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 หมายถึง การตัดสินคุณค่าของรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้ 3ร โมเดล ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง โดยพิจารณาจากคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ใช้ในการประเมินครูผู้สอนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

5. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ หมายถึง ทักษะหรือความสามารถในเชิง การปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โดยพิจารณาจาก

5.1 คะแนนที่ได้จากผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ครอบคลุม 8 ประเด็น คือ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ การระบุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ และการวัด และประเมินผล

5.2 คะแนนที่ได้จากผลการสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ครอบคลุมขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 3) ขั้นจัดกลุ่มแบบร่วมมือ 4) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และ 5) ขั้นนำเสนอผลงาน

6. ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดล หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดล ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ 3ร โมเดลของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2